

store torvstrøfabriker. Torvstrøets rigelige anvendelse i landbrugets husholdning har stor nationaløkonomisk betydning, og eksportmulighederne for dette produkt bør kunne udvides, saaat vi længe bør kunne gjøre regning paa en fortsat øgning i torvstrøets fabrikmæssige tilvirkning.

Ved torvstrøfabrikerne betales, i henhold til opgaver i 1905 i *middeltal* følgende *akkordpriser* pr. m.³ opstukket torv fra afgrøftet myr:

Opstikning og udlægning paa feltet	15	øre	pr. m. ³
Vending og krakning	6	»	- —
Indbjærning i hus paa feltet	8	»	- —
Transport derfra til fabriken	8	»	- —
Rivning, sigtning og ballepresning	10	»	- —
Ribber, spiger og traad til emballage	10	»	- —
Indlastning i jernbanevogn ved fabriken	2	»	- —
Brændsel ved fabriken	5	»	- —
Maskinist, olje, pudsegarn og remme	6	»	- —
Diverse som omkrakning, sporflytning og spild	5	»	- —

Tilsammen 75 øre pr. m.³

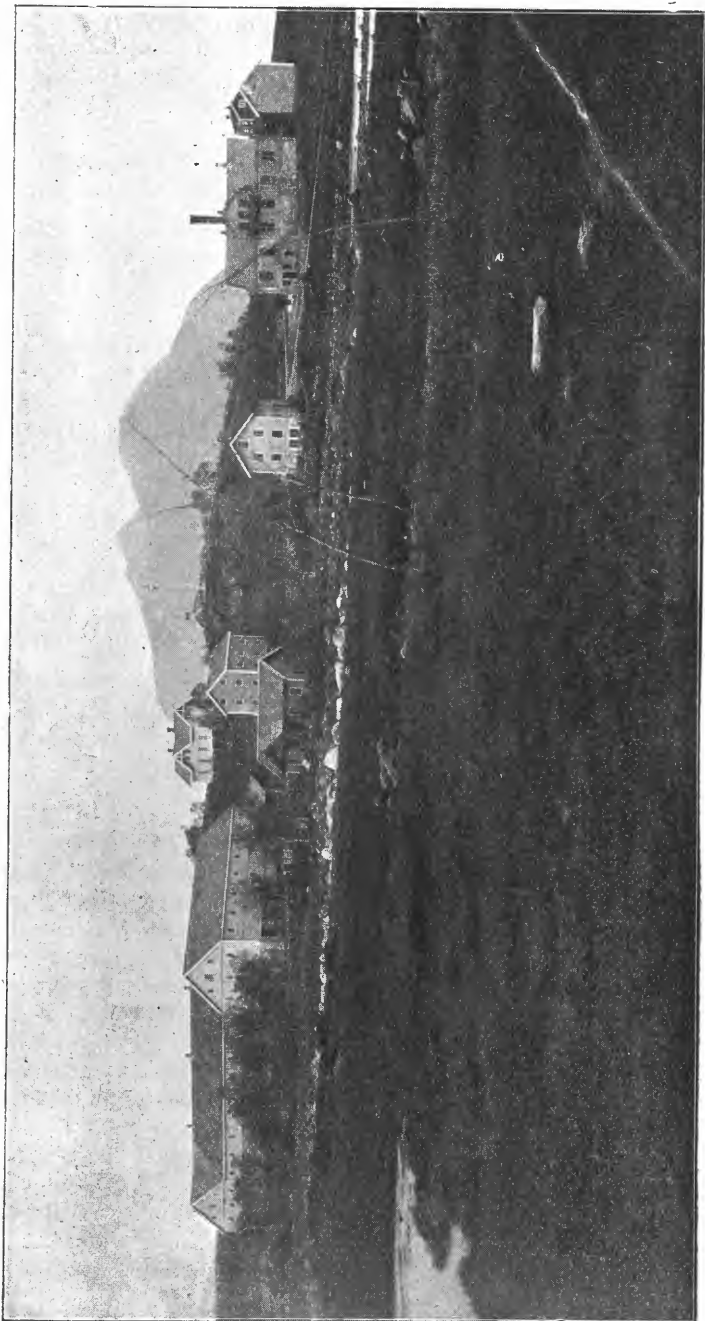
Heraf erholdes 1 à 1¹/₄ normalballe (1 × 0,75 × 0,5 m.), altsaa 75—60 øre pr. balle foruden administration, renter, amortisation og vedligehold.

SVANVIKEN

AF J. K. I »LANDBRUGSTIDENDE«.

BLANDT STØRRE MYRDRYKNINGSARBEIDER her i landet er Svanviken vistnok endnu det største. Denne blev som bekjendt grundlagt af afdøde *statsraad Astrup* i 1886. Som den praktiske mand med det vidtskuende blik og interesse for alt, hvad der angik landets næringskilder, havde han straks efter sin tilbagekomst til fædrelandet omgaaes med den tanke at omdanne nogle af vore golde myrstrækninger til frugtbart land. Opgaven var for Astrup dobbelt. For det første at vise, at opdyrkning af myr ingenlunde var umulig og for det andet at skaffe sysselsættelse for ledige arbejdshænder og bedre livsvilkaar for befolkningen i en tilbagestaaende bygd.

Statsraad Astrup indkjøbte saa i dette oiemed begge gaarde Einset samt Øien og dele af gaardene Sørset og Ugelstad i Eide herred paa Nordmør. De indkjøbte eiendommens samlede udstrækning udgjør noget over 7 000 maal. Heraf var da kun nogle faa maal allerede dyrket akerland, ca. 2 500 maal myr og resten lyngmark og skog.

Svanyiken.

Efter en af landbrugsingeniør *Grimnæs* udarbejdet dyrkningsplan paabegyndtes opdyrkingen den 9de oktober 1886 og fortsattes til høsten 1897. Astrup døde som bekendt vaaren 1898, og senere er ingen nydyrkning foretaget.

Dyrkingen frembød mange vanskeligheder. Myren var stærkt sønderskaaret og ujævn og belemret med sten og større rødder af fortidens mægtige furuskog. Foruden afgrøftning og spadevending maatte der planeres og brydes i stor udstrækning, saa selve opdyrkingen som følge af tekniske vanskeligheder blev meget dyr. I løbet af 11 aar blev opdyrket ca. 600 maal samt opført en flerhed af bygninger, hvoriiblandt fjøs til 100 køer og et større dampmeieri med ysteri begge af sten.

Naar statsraad Astrup i løbet af 11 aar ikke fik opdyrket mer end ca. 600 maal, skyldtes dette først og fremst de tekniske vanskeligheder, som opdyrkingen frembød, samt klimaforholdene. Arbejdet var tungt og gik trægt, da storm og regn hindrede arbeidet. Hertil kom saa, at den første afgrøftning slog feil, grøfterne maatte atter op og omlægges og delvis nye grøfter nedlægges. Naar grøfterne saa snart slog feil, skyldtes dette vistnok for endel daarligt arbejde, men det væsentlige skyldes utvilsomt, at grøfterne blev lukket straks efter optagningen, før myren fik tid til at synke sammen og sætte sig. Vedvarende regnveir gjorde vel ogsaa sit til, at arbeidet ikke blev saa godt, som det ellers vilde blevet.

Den opdyrkede myr paa Svanviken danner en sammenhængende flade og grænser umiddelbart til sjøen. Den hører til de saakaldte »lavmoser« og bestaar næsten udelukkende af fast velformuldet torvmyr, hvis dybde varierer fra 40 cm. til 2½ m. Det undre lag danner god brændtorv og hviler paa en undergrund af grovt grus paa den noget høiereliggende del og ler paa den lavere. Den er særdeles godt skikket for græsavl og bærer i almindelige aar ganske bra. I gennemsnit for det hele engareal har den givet 430 kg. hø pr. maal. Høieste udbytte har været 1120 kg. (ca. 62 vaag) pr. maal. Flere af de gamle volde er nu stærkt mosbelagte og giver tarveligt udbytte. Grundet klimaforholdene er myren mindre skikket for kornavl og rodfrugter. Temperaturen er nemlig i vækstperioden lav med meget nedbør. I almindeligt godt aar er dog her avlet 4,3 hl. havre pr. maal og i en lidt varmere sommer 65 hl. turnips pr. maal.

Hvidmose forekommer her meget sparsomt, danner hist og her kun nogle tuer og strækker paa langt nær ikke til for fjøssets behov af torvstrø, hvorfor sagflis delvis benyttes som strømiddel.

Hvad nu driftsplanen for den dyrkede myr angaar, saa er denne planlagt paa græsavl med saa varig eng som mulig. Der er saaledes indført et 12-aarigt omløb, hvor myren holdes oppe i 3 aar, bearbejdes, kalkes og gjødsles og derpaa gjenlægges med grønfoder som oversæd til græs i 9 aar. Engen overgjødsles med kunstgødning andenhvert aar og bærer godt de første 6 à 7 aar efter gjenlægningen; senere vil

gjerne mosen, den fleraarige engs værste fiende, indfinde sig og forringe udbyttet.

Klimatet er som før kortelig nævnt høist ugunstigt. Vaaren kommer som regel noget tidlig. Allerede i marts og april kan vaaraanarbeidet begynde under lovende veirforholde. Græsset gror og sæden spirer. Saa kommer mai og delvis juni med nordenvind og sne og bringer stans i vegetationen. Ugræsset faar herved overhaand. Akeren bliver saaledes tynd og ugræsfuld og rodfrugterne vanskelig at holde rene, da myren torver sig sammen af ugræs og bærer ikke hest og redskaber. Sommeren er ogsaa regnfuld og besværliggjør indhøstningsarbeidet. Vinteren er ustadig og meget stormfuld, saa nogen stadig drift paa denne tid ikke kan paaregnes; man kan med nød kun faa udkjørt gjødselen, da myren sjeldnere er tælefrosset og slædeføret variabelt og af kort varighed.

Det opdyrkede areal 600 maal kan nu rigelig vinterføde 60 kjør og 8 heste, og den kontante indtægt udgjør ca. 12 000 kr., og desforuden afgiver de nødvendige gaardsprodukter kjød, flæsk, melk, poteter, korn o. s. v. til en husholdning paa 10 voksne personer. Dette er i og for sig allerede et godt udbytte paa 600 maal myr, som endnu ikke er bragt op i fuld kultur; men endda bedre vil forholdet stille sig, naar stedets beliggenhed og klimaforholdene tages med i betragtning.

Naar man til stadighed har villet fremholde Svanviken og det der nedlagte arbeide som et stort feilgreb og et afskrækkende eksempel paa *myr dyrkning*, saa vil enhver med nogenlunde kjendskab til jordbrug i almindelighed og myr dyrkning i særdeleshed af ovenanførte kunne se, at dette ikke er tilfældet. Det er tvertimod trods flere uheldige arbeidsvilkaar resultater, som ikke bør virke afskrækkende. Naar man endvidere fremholder, at Astrup har lagt saa og saa mange hundredetusinder bort i myr dyrkning, er dette heller ikke korrekt. Hvor meget der kommer paa den egentlige myr dyrkning kjender jeg ikke til, men meget af anlægskapitalen er anbragt i andre ting, saasom et større dampmeieri, en dampskibskai med ekspeditionslokale og vaaningshus, en 2-etages bygning for økonom og bager samt flere andre smaabygninger, som er gaardsbruget uvedkommende, større strækning med skog samt endelig myr, som endda ligger som død kapital. Trækkes disses kostende fra den hele anlægskapital, tænker jeg, myr dyrkningen skal forrente sig bra. At statsraad Astrup ved at anvende sine kapitaler paa et mere bekvemt beliggende og af naturlige hindringer mindre udsat sted end Svanviken havde høstet større udbytte, medens han levede, er sandsynlig, men det, som nu er opnaet af det allerede dyrkede, skal saavist ikke afskrække nogen fra at tage fat paa dyrkning af myr, saafremt man ikke har taknemligere jord at gribe til; men dette er noget, som enhver tænksom dyrkningsmand nøie bør overveie, før han lægger iveri paa udyrkede myrstrækninger.

De i det vesten- og nordenfjeldske forekommende myrstrækninger er som regel af god beskaffenhed og let at opdyrke. Dybden er i almindelighed ikke større end, at man naar fast undergrund for grøfterne, og myrlaget er ganske godt formuldnat. Er saadan myr nogenlunde plan og fri for større rødder og sten, kan den blive den mest taknemlige jord at opdyrke og kan give de største avlinger af græs, naar den behandles paa ret maade. De sidste aars lette adgang til billig kunstgødning har gjort myrdyrkning mere rentabel og sikker, da denne gjødsel under vestlandske veirforholde virker baade hurtigere og sikrere end naturgjødsel.

Opdyrkning af hvidmosemyren bør man under vore forholde neppe indlade sig paa. De vil som regel koste langt mer, end de kan afgi.

MYRDIRKNINGENS FREMME

FOREDRAG PAA DET NORSKE MYRSELSKABS AARSMØDE 1907 AF O. GLÆRUM.

MYRKULTUREN beskæftiger i vore dage mange videnskabsmænd, hvis navne tildels har rullet langt ud over deres eget fædrelands grændser.

Statsunderstøttede selskaber til myrdirkningens fremme gives snart sagt i alle lande, hvor myrernes dyrkning spiller nogen rolle, og forsøgsstationer til løsningen af saavel praktiske som videnskabelige spørgsmaal har allerede været i virksomhed i mange aar saavel i Tyskland og Østerrige som i Danmark og Sverige m. fl. lande.

En ganske betydelig literatur over myrernes dyrkning og øvrige anvendelse foreligger som bekendt. Saaledes var det ifølge direktør *Hans Schreiber* fra 1ste juli 1901 til 1ste juli 1902 i fem germaniske sprog trykt 4050 sider i bøger og hefter, desuden 490 kortere og længere avisartikler i politiske blade.

Det kommer saaledes hvert aar en ikke ubetydelig mængde literatur til den allerede foreliggende.

Af dette vil det maaske fremgaa, at der ude i Europa nedlægges aarlig et betydeligt arbeide paa myrforskningens saavel som paa myrkultiveringens omraade.

Myrkulturen har i vor tid, da alt synes at have tendens til at specialisere sig, udskilt sig som en egen videnskabsgren af landbrugsvidenskaben.

Det vil kanske ogsaa af disse bemærkninger forstaaes, at det er ganske umulig i en forholdsvis kort tid at sætte sig ind i den literatur og videnskabelige forskning, som foreligger paa myrdirkningens omraade, ligesom det er vanskelig i et kort foredrag at behandle myrkulturen i sin almindelighed, da den egner sig bedre til at behandles afsnitsvis.